

พุทธศิลป์บำบัด: สร้างสรรค์ลวดลายพุทธศิลป์ล้านนาสู่

ชุมชนวัดสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

BUDDHIST ART THERAPY: CREATE LANNA BUDDHIST ART PATTERNS INTO SAM
KHA TEMPLE COMMUNITY HUA SUEA SUB DISTRICT,
MAE THA DISTRICT, LAMPANG PROVINCE

¹สุชัย สิริวิภูถ, ²เทพประวิณ จันทร์แรง, ³ปรุตม์ บุญศรีตัน และ ⁴กัตัญญู เรือนตุ่น

¹Suchai Siriraveekul, ²Thepprawin Chanraeng, ³Parut Boonsritun and
⁴Katanyou Ruentoon

¹สาขาวิชาพุทธศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่,

²สาขาวิชาพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่,

³สาขาปรัชญาและพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,

⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง,

¹Department of Buddhist Arts, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai Campus,

²Department of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiang Mai,

³Department of Philosophy and Buddhism, Chiang Mai University,

⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Lampang Buddhist Colleges, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: suchai6630@gmail.com

Received:2023-10-21

Revised:2023-11-08

Accepted:2023-12-25

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องพุทธศิลป์บำบัด: สร้างสรรค์ลวดลายพุทธศิลป์ล้านนาสู่ชุมชน วัดสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปางนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของลวดลายพุทธศิลป์ล้านนา 2. เพื่อศึกษาคติความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง 3. เพื่อบูรณาการลวดลายพุทธศิลป์ล้านนากับการบำบัดชุมชน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยภาคสนามกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1) ลวดลายที่นำมาประดับตกแต่ง มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลวดลายที่ได้รับอิทธิพลจากช่างหลวงส่วนกลาง ลายในกลุ่มนี้ได้แก่ ลวดลายที่เป็นลายกนกต่าง ๆ ส่วนลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เด่นชัดบ่งบอกถึงศิลปกรรมล้านนาโดยแท้ คือ เป็นลวดลายลวดลายกึ่งธรรมชาติ กึ่งประดิษฐ์ ซึ่งเป็นวิธีการของจิตรกรรมไทยแบบประเพณีผสมผสานกับแบบไทยใหญ่หรือพม่าคือลวดลายดอกบัวแบบพันยักษ์ 2) ลวดลายพุทธศิลป์ล้านนายังเกี่ยวข้องในด้านสำนักทางประวัติศาสตร์ของชุมชน มีความเหมาะสมและสอดคล้องและเป็นที่ยอมรับในทุกๆด้านของทั้งสมาชิก ผลงานลวดลายทางพุทธศิลป์ล้านนาที่นำไปใช้สู่

ชุมชนบ้านสามขา จะเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการใช้เป็นหลักการบำบัดบรรเทาทุกข์แก่สมาชิกชุมชน

3) วิธีบูรณาการสร้างสรรค์ลวดลายพุทธศิลป์กรรมล้านนาเพื่อให้ส่งผลในด้านการบำบัดในการสร้างเสริมความสุขตามหลักพลัง 5 โดยปัจจัยที่สำคัญคือด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา, ภูมิศาสตร์ที่ตั้ง, สังคม ประเพณี, ชาติพันธุ์ และเทคโนโลยี

คำสำคัญ: ลวดลายพุทธศิลป์; ศิลปกรรมล้านนา; พุทธศิลป์บำบัด; ชุมชนวัดสามขา

Abstract

Research on Buddhist art therapy: creating Lanna Buddhist art patterns for the community of Wat Sam Kha, Hua Suea Subdistrict, Mae Tha District, Lampang Province. Three goals are involved: the elements of Lanna Buddhist art patterns; 2) an examination of the cultural practices and beliefs of the Ban Sam Kha community in Hua Suea Subdistrict, Mae Tha District, Lampang Province; and 3) the incorporation of Lanna Buddhist art patterns with community therapy. Documentary, qualitative, field, and participatory action research are all included in this study.

According to the research findings,

1) There are two kinds of designs that are employed as decorations: those that were affected by central royal artists and those that are not. This collection has a variety of Kanok patterns. The distinctive design, which combines traditional Thai painting techniques with Shan or Burmese style—specifically, the giant tooth lotus pattern—indicates authentic Lanna art, which is a semi-natural and semi-artificial pattern.

2) The historical consciousness of the community is closely connected to the artistic patterns of Lanna Buddhism. Both members agree that it is reasonable, consistent, and acceptable in every way. The Ban Sam Kha community will benefit most from using Lanna Buddhist art patterns as a treatment principle to bring relief to its members.

3) How to combine and develop Lanna Buddhist art patterns to have therapeutic benefits in fostering happiness in accordance with the five power principles, where Buddhist beliefs, location, social traditions, ethnicity, and technology are significant components

Keywords: Buddhist Arts; Lanna Arts; Buddhist Arts Therapy; Sam Kha Temple Community

ดำเนินชีวิตในต้นทุนทางสังคมแบบเดิมๆ ด้วยสภาพสังคมจารีตล้านนาแบบชนบทของชุมชนวัดสามขามีสภาพที่เหมาะสมเพราะเป็นสังคมแบบวิถีพุทธที่พึ่งพาตนเองได้ด้วยการทำเกษตรกรรมและยังมีความสามัคคีและดำรงชีวิตด้วยระบบเครือญาติ ประกอบกับมีการบูรณปฏิสังขรณ์พุทธศาสนสถานของชุมชนครั้งใหญ่ ด้วยความเชื่อความศรัทธาตามหลักทางพระพุทธศาสนา สามารถนำแนวทางการนำพุทธศิลปกรรมของล้านนามาเป็นปัจจัยหลักเพื่อให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อการบูรณะพุทธสถานครั้งนี้เพื่อให้ส่งผลต่อการบำบัดอันเกิดจากสภาพปัญหาดังกล่าวของสมาชิกในชุมชน

วิธีการ

พุทธศิลปกรรมเป็นงานสร้างสรรค์ทางความคิดผ่านสื่อสัญลักษณ์ของผู้ที่ศรัทธาในคำสอนของพระพุทธเจ้า (Pinngan, 2009) ปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี พุทธศิลป์ล้านนายังคงสามารถดำรงคุณค่าการถ่ายทอดศิลปะและวัฒนธรรมภูมิปัญญาล้านนาสู่สังคมโดยผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นงานวิจัยเพื่อวิเคราะห์และคัดเลือกภูมิปัญญาล้านนาแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมต่อยอดองค์ความรู้และประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม (Kotsupho, Sriwichailamphan, and Sang-Chuto, 2014) ผ่างไปด้วยหลักธรรม ปรัชญา และแนวคิดหรืออธิบายคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมและมีมิติที่สามารถจับต้องที่จะเข้าถึงหลักธรรมต่างๆ เช่นการสร้างพระพุทธรูปล้านนาด้วยพุทธศิลป์แบบพระเชียงแสน สิ่งที่ 1 ด้วยโลหะทองเหลืองขนาดหน้าตัก 9.99 เมตร บ้านสบรวก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย หรือการสร้างพระพุทธรูปปูนปั้น แบบเชียงแสนสิ่งที่ 1 ขนาดหน้าตัก 45 เมตร สูง 70 เมตร ณ วัดเขาวงพระจันทร์ ตำบลห้วยโป่ง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี หรือการสร้างพระมหาเจดีย์ศรีแสงธรรมวิสุทธิมิ่งคุณ ณ วัดแสงธรรมวังเขาเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมาขนาดฐานกว้าง 99 เมตร สูง 65 เมตร (Sunchan, Rueangdet, (Brahmin Nara Suthamphi, 2016) เป็นรูปแบบของการนำพุทธศิลปกรรมล้านนาคทงมาช่วยเหลือบำบัดทุกข์และส่งเสริมแก่คนในสังคมล้านนาและในระบบพหุวัฒนธรรมในทุกๆด้านมาอย่างยาวนาน

ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงมีความสำคัญและเหมาะสมสอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นปัจจุบันขณะอย่างยิ่ง ในการศึกษาวิจัยเรื่องพุทธศิลปกรรมบำบัด: สร้างสรรค์ลวดลายพุทธศิลปกรรมล้านนาสู่ชุมชนวัดสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปางนี้ เป็นงานวิจัยย่อย ในชุดโครงการพุทธศิลปกรรมบำบัด: บูรณาการศาสตร์และศิลป์สู่ชีวิตวิถีใหม่ในชุมชนมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) โดยการกำหนดพื้นที่ชุมชนวัดสามขา จึงมีเป้าหมายอย่างชัดเจนด้วยการนำศาสตร์ของงานพุทธศิลปกรรมล้านนาบูรณาการเข้าสู่พื้นที่เป้าหมายแบบมีส่วนร่วมของสังคมชุมชน ในการสร้างสรรค์บูรณปฏิสังขรณ์วัดของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการใช้งานพุทธศิลปกรรมในการบำบัดต่อทุกระดับของสังคมชุมชน ที่ได้รับผลกระทบจากสภาพปัญหาต่างๆอย่างเป็นวงกว้าง ทั้งด้านจิตใจและทางกายภาพอื่น ๆ คือด้านเศรษฐกิจและการดำเนินชีวิต โดยนำต้นทุนและพื้นฐานคติความเชื่อทางสังคมวัฒนธรรมของงานพุทธศิลปกรรมล้านนามาเป็นหลักการสำคัญในการบำบัดปัญหาเพื่อสร้างสรรค์พัฒนาสังคมในทุกมิติอย่างทรงประสิทธิภาพอันยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของลวดลายพุทธศิลปกรรมล้านนา
2. เพื่อศึกษาคติความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
3. เพื่อบูรณาการลวดลายพุทธศิลปกรรมล้านนากับการบำบัดชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานในรูปแบบคือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยภาคสนาม (Qualitative Research and Field Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study)

การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาข้อมูลจาก

ก.เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช 2539

ข.เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยศึกษาค้นคว้าจากคัมภีร์ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์วิเสส ตลอดจน วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา จารึก พับสา ไบลาน คัมภีร์ บทความทางวิชาการ และรายงานการวิจัย นิตยสาร อินเทอร์เน็ตสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการสร้างงานพุทธศิลปกรรมในล้านนาทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ

การวิจัยเชิงเอกสารเพื่อให้ได้ข้อมูลและเนื้อหาที่สำคัญและเกี่ยวข้องเชิงเอกสารวิชาการในการสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยภาคสนาม (Qualitative Research and Field Research) เป็นวิธีการลงพื้นที่ภาคสนามเขตพื้นที่การวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสำรวจงานพุทธศิลปกรรมทั้งในพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ใช้แบบสัมภาษณ์ สังเกตการแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการสำรวจชุมชนนี้ใช้วิธีพูดคุย/สอบถามจาก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั่วไปในเขตพื้นที่การวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไปของชุมชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลลักษณะทางกายภาพพื้นฐานของชุมชนในเขตพื้นที่การวิจัย การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลและเนื้อหาเชิงกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่การวิจัยด้านต่างๆ เพื่อให้ได้ฐานข้อมูลในการสนับสนุนและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) คือลงพื้นที่ภาคสนามเขตพื้นที่การวิจัย รวมทั้งการสนทนากลุ่มกับประชากรตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 27 รูป/คน รวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญอันเป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับงานพุทธศิลปกรรมล้านนา เพื่อ

วิเคราะห์รวมทั้งเพื่อให้เกิดข้อสรุปการทำงานในการสร้างสรรค์ลวดลายพุทธศิลปกรรมล้านนาสู่ชุมชนวัดสามขากับการบำบัด ตามลำดับของวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยนี้

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 27 ราย ดังนี้

กลุ่มพระสงฆ์ พระครูสิริรัตนกิจ เจ้าอาวาสวัดสามขา, พระเทพปริยัติ เจ้าอาวาสวัดเจ็ดยอด เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่, พระครูโสภณศิลปาคม เจ้าอาวาสวัดมิ่งเมือง อ.เมือง จ.เชียงราย ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการ จำนวน 8 รูป/คน นายบุญเรือน เต๋าคำ ผู้ใหญ่บ้าน บ้านสามขา, นายเทพฤทธิ์ อินทราประสิทธิ์, นายสันทัศน์ จันท์จอม, นายสมสัน จันท์จอม, นายสถิตย์ ยะโส, นายสังเวียน ยะโส, นายบุญธรรม วงศ์ชากัน, นายพนม ใจใส นักวิชาการดำเนินงานพุทธศิลปกรรมล้านนา จำนวน 2 ท่าน ศ.ดร. สุรพล ดำริห์กุล อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ดร. พรศิลป์ รัตนชูเดช อาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ช่างฝีมือด้านการสร้างงานพุทธศิลปกรรมล้านนา จำนวน 4 คน อาจารย์กนก วิศวกุล ศิลปินผู้สร้างงานคุณโลหะ, นายนิธิต วงศ์จินา ช่างก่อสร้างพุทธวิหารวัดสามขา, นายชัยยุทธ ประยูรศร สถาปนิกผู้ออกแบบ, นายวรวัฒน์ เขียวดีบ ศิลปินผู้สร้างผลงานประติมากรรม ประชาชนและผู้ที่ได้รับผลกระทบและมีส่วนร่วมการทำงานด้านการสร้างงานพุทธศิลปกรรม จำนวน 10 รูป/คน แม่ชีดร.รัชดา อมาตยกุล, นายพัลลภ อุทธิยะ, นายศักดิ์ชาย แก้วแปง, นายทา จันท์จอม, นายสนธิ วงศ์ปัญญา, นายสมยศ วรรณสุวงศ์, นายบุญส่ง บุญเจริญ, นายทองสุข ปุค้ำ, นายณรงค์ วงศ์ปัญญา, นายปิ่น ไชยป้อม

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน คือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยภาคสนาม (Qualitative Research and Field Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้แบ่งเครื่องมือวิจัยออกเป็น 3 ชนิด เอกสารกำหนดการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลและอบรมเชิงปฏิบัติการ

- 1) เอกสารขอความอนุเคราะห์การให้ข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย
- 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)
- 3) เอกสารกำหนดการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลและอบรมเชิงปฏิบัติการ

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการศึกษาวิจัยมีรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการแบ่งเป็น 6 ขั้นตอนที่สัมพันธ์กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 (การเก็บข้อมูลเชิงเอกสารและพื้นที่เกี่ยวข้อง)

1) การศึกษาองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์ แนวคิด ความเชื่อศรัทธา หลักปรัชญา ด้านชนิดรูปแบบ และเทคนิควิธีการสร้างงานพุทธศิลปกรรมล้านนาที่เป็นศิลปะประเพณีและศิลปะร่วมสมัย ทั้งด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรมและอื่นๆ

2) การศึกษาจากเอกสารวิชาการทางประวัติศาสตร์ของงานพุทธศิลปกรรมล้านนา และข้อมูลเกี่ยวกับคติความเชื่อ รูปแบบและเทคนิควิธีการ และประเด็นอื่นๆที่สัมพันธ์และสอดคล้อง

3) การวิจัยเชิงสำรวจเพื่อบันทึกภาพล้านนาที่งานพุทธศิลปกรรมล้านนาที่ยังปรากฏหลักฐานทั้งในศาสนสถานและในพื้นที่ศาสนสถานของวัดในเขตพื้นที่จังหวัดภาคเหนือ โดยการบันทึกถ่ายภาพ สัมภาษณ์เจ้าอาวาส ผู้รู้ ช่างฝีมือที่มีประสบการณ์สร้างงานด้านโลหะวิทยา ในประเด็นสำคัญ คือประวัติความเป็นมาของงานโลหะวิทยาของพุทธศิลปกรรม รูปแบบและลักษณะที่สำคัญรวมถึงประเภทและชนิดของงานโลหะวิทยา

โดยกำหนดพื้นที่สำคัญ ได้แก่ วัดบ้านสามขา ต.หัวเสือ อ.แม่ทะ จ.ลำปาง เพื่อสำรวจข้อมูลด้านศิลปวัตถุในพื้นที่เป้าหมายการวิจัย และ วัดพระธาตุลำปางหลวง อ.เกาะคา จ.ลำปาง วัดพระธาตุดอยสุเทพ ชุมชนบ้านดอยสุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ วัดสวนดอก ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ เพื่อสำรวจ กลุ่มตัวอย่างวัดที่มีงานโลหะวิทยาของลวดลายพุทธศิลปกรรม ที่มีเอกลักษณ์และทรงคุณค่าของล้านนาที่ถูกสร้างขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันที่กำหนดไว้

4) เครื่องมือที่ใช้ในเก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกข้อมูล แบบบันทึกการสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องมือดังกล่าวลงสำรวจเก็บข้อมูลของลวดลายทางพุทธศิลปกรรมในรูปแบบของงานโลหะวิทยาแบบต่างๆ รวมทั้งลวดลายที่มีลักษณะโดดเด่นมีเอกลักษณ์แบบพุทธศิลปกรรมล้านนาในพื้นที่ 11 วัด และพิพิธภัณฑ์แห่งชาติของภาคเหนือตอนบนรวมถึงแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานโลหะวิทยาของลวดลายพุทธศิลปกรรม

ขั้นตอนที่ 2 (การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์)

5) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านงานพุทธศิลปกรรม ได้แก่พระภิกษุ สงฆ์ ผู้นำชุมชน นักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน ศิลปิน นายช่างหรือสล่า รวมทั้งผู้มีประสบการณ์ในการสร้างหรือมีส่วนร่วมในงานพุทธศิลปกรรมล้านนา จำนวน 27 รูป/คน เพื่อสอบถามเกี่ยวกับองค์ความรู้ รูปแบบและเทคนิควิธีการสร้างงานคติความเชื่อ อิทธิพลทางงานศิลปกรรมที่ส่งอิทธิพลต่อสังคมชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 (การเก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม และประชุมเชิงปฏิบัติการ)

6) การเข้าร่วมประชุม สนทนากลุ่มกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างงานพุทธศิลปกรรมล้านนาของพื้นที่ชุมชนบ้านสามขา เพื่อการออกแบบลวดลายงานพุทธศิลปกรรมล้านนาล้านนาสู่ชุมชนเพื่อการบำบัด โดยการประชุมและการสนทนากลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชุมชนและงานวิจัยดังนี้

7) ทีมงานเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับทราบข้อมูลและความต้องการของชุมชนเป้าหมาย ทีมงานวิจัยนำเสนอข้อมูลเชิงวิชาการด้านงานพุทธศิลปกรรมล้านนาที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับความต้องการของ

ชุมชนและวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้เห็นภาพรวมของการสร้างสรรค์ลวดลายพุทธศิลป์กรรม
ล้านนาสู่ชุมชนเพื่อการบำบัดอย่างเหมาะสม

8) จากข้อมูลการประชุมเชิงปฏิบัติ การสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เกิดแนวทางการทำงานสร้าง
ลวดลายพุทธศิลป์กรรม ปรับปรุง ทำให้ชิ้นงานให้เป็นงานพุทธศิลป์กรรมร่วมสมัยโดยการประยุกต์ใช้เทคนิค
การออกแบบ งานด้านวัสดุศาสตร์ เพื่อใช้สื่อความหมายของข้อมูลต่าง ๆ ให้นำสนใจเป็นงานเชิงนวัตกรรม
เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในทุกด้าน

ขั้นตอนที่ 4 (การเก็บข้อมูลจากการออกแบบและสร้างชิ้นงาน และตรวจสอบ)

9) การนำชิ้นงานลวดลายพุทธศิลป์กรรมล้านนาที่ออกแบบและสร้างสรรค์ชิ้นงานแล้วเสร็จ นำชิ้นงาน
ต้นแบบไปตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ทดลองติดตั้งชิ้นงานจริง กำหนดปรับแก้ไขเพิ่มเติม กำหนด
จำนวนและขนาดที่สอดคล้องสัมพันธ์กับพื้นที่จริงใน แล้วตรวจสอบข้อมูลของชิ้นงานจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง
ด้าน วัสดุ รูปแบบ หลักทางทัศนธาตุทางงานศิลปะ และความเป็นงานพุทธศิลป์กรรมล้านนาที่ถูกต้อง
เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลงานที่นำไปสู่ชุมชนที่เกิดประโยชน์ด้านพุทธศิลป์กรรมบำบัด

10) การจัดทำชิ้นงานทั้งหมด ตามข้อสรุปการสร้างที่ได้ทดลอง กำหนดขนาด รูปแบบ จำนวน วิธีการ
ชนิดทางวัสดุศาสตร์และข้อแก้ไขอื่น ๆ ของชิ้นงานลวดลายพุทธศิลป์กรรมล้านนาที่มีความถูกต้องตรงตาม
วัตถุประสงค์ของทุกฝ่ายที่สำคัญคือเป็นชิ้นงานในรูปแบบพุทธศิลป์กรรมล้านนาเชิงบำบัดชุมชนอย่างแท้จริง

ขั้นตอนที่ 5 (การเก็บข้อมูลจากการผลิตชิ้นงาน และตรวจสอบพร้อมการติดตั้งชิ้นงานจริง)

11) การผลิตและจัดทำชิ้นงานทั้งหมด ด้วยขนาด จำนวนและรูปแบบที่ถูกต้องและติดตั้งชิ้นงาน
ทั้งหมดด้วยรูปแบบและวิธีการเชิงนวัตกรรมที่เป็นรูปแบบเฉพาะเพื่อความสวยงามแบบพุทธศิลป์กรรมล้านนา
ที่เป็นข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

12) การสร้างองค์ความรู้ความเหมาะสมของชิ้นงานเชิงคุณสมบัติ รูปแบบและความเป็นงานพุทธ
ศิลป์กรรมล้านนาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมชุมชนผ่านชิ้นงานจริง โดยการให้ข้อมูลแก่สมาชิกสังคม
ชุมชนโดยผู้นำชุมชนและผ่านทางคณะสงฆ์ ในโอกาสการจัดทำกิจกรรมทางศาสนาเพื่อให้สังคมชุมชนได้แสดง
การวิพากษ์และผลตอบรับในการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 6 (การเก็บข้อมูลจากการสำรวจและประเมินผลชิ้นจริงกับพื้นที่งานวิจัย)

13) การประเมินผล เพื่อเก็บรายละเอียดของผลที่ปรากฏขึ้นต่อชิ้นงาน ในขั้นตอนการประเมินผล
คณะผู้วิจัยได้แบ่งการประเมินผลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1) การติดตามข้อเสนอที่นำเสนอโดยนำรูปแบบเสนอ
ต่อสมาชิกชุมชนทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องผ่านการสนทนากลุ่ม และกำหนดตัวชี้วัดจากข้อวิพากษ์ และ
ข้อเสนอแนะโดยตรงจากสมาชิกชุมชนเป้าหมาย 2) การการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม มีการ
กำหนดตัวชี้วัด คือ วัตถุประสงค์ของผู้และวัตถุประสงค์โดย สังเกตพฤติกรรมกรรมการแสดงออกและการ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยของผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการแบบกิจกรรมจริงในการใช้งาน มีตัวชี้วัดจากผล

ของความพึงประสงค์ ฟังพอใจ และการยอมรับผ่านกิจกรรมเชิงกรรมวิธีใช้งาน ภาพลักษณ์และจัดเก็บรวบรวม รายละเอียดของข้อมูลเชิงปฏิบัติการวิจัย เพื่อเป็นการนำไปใช้เพื่อการวิเคราะห์และรายงานผลการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากวิธีการวิเคราะห์ที่วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงวิชาการที่เป็นข้อค้นพบ องค์ความรู้ และ ผลสรุปของงานวิจัย จึงมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentation)

โดยศึกษาข้อมูลจาก

ก) เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พุทธศักราช 2539

ข) เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) โดยศึกษาค้นคว้าจากคัมภีร์ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์วิเสส ตลอดจน วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา จารึก พับสา ไบลาน คัมภีร์ บทความทาง วิชาการ และรายงานการวิจัย นิตยสาร อินเทอร์เน็ตสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการสร้างงานพุทธศิลปกรรม ในล้านนาทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ

การวิจัยเชิงเอกสารข้อมูลและเนื้อหาที่สำคัญและเกี่ยวข้องที่ได้จาก การเก็บรวบรวมเชิงเอกสาร วิชาการในการสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดคือ ข้อมูลเอกสารชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิ ซึ่งมีลักษณะเป็น ข้อมูลเชิงเนื้อหาที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์แบบตีความเพื่อนำไปผสาน วิพากษ์ และแยกแยะกับข้อมูลที่ได้จาก เครื่องมือการวิจัย ทั้งแบบสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการตาม วัตถุประสงค์การวิจัย

2) ข้อมูลเชิงการวิจัยภาคสนาม (field research data) เป็นวิธีการลงพื้นที่ภาคสนามเขตพื้นที่การ วิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสำรวจงานพุทธศิลปกรรมทั้งในพื้นที่เป้าหมายและพื้นที่ที่ เกี่ยวข้อง ใช้แบบสัมภาษณ์ สังเกตการแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยการสำรวจชุมชนนี้ใช้วิธีพูดคุย/ สอบถามจาก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั่วไปในเขตพื้นที่การวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไปของชุมชน เพื่อ ใช้เป็นข้อมูลลักษณะทางกายภาพพื้นฐานของชุมชนในเขตพื้นที่การวิจัย

ข้อมูลภาคสนามเป็นข้อมูลที่ต้องใช้จากการจดบันทึก (Note) การบันทึกเสียง (record) ความจำ (memory) ซึ่งจะมีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ อันเป็นตัวแปรสำคัญและเป็นเนื้อหาสำคัญสำคัญของการ วิจัยที่ต้องใช้การวิเคราะห์กับเอกสารและแนวคิดเทียบเคียงกับทฤษฎี อันเป็นระเบียบวิธีที่กำหนดไว้ในการวิจัย ครั้งนี้ โดยใช้หลักการทางพระพุทธศาสนา และแนวคิดทฤษฎี เพื่อให้ได้ทราบถึงรายละเอียดของ รูปแบบ แนวทาง ประเด็นปัจจัย อันเป็นข้อมูลเชิงสังเคราะห์ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้ ข้อมูลการวิจัย ภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลและเนื้อหาเชิงกายภาพและข้อมูลทั่วไปของพื้นที่การวิจัยเพื่อให้ได้ฐานข้อมูลในการ สนับสนุนและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

3) ข้อมูลเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory operational information) คือ ลงพื้นที่ภาคสนามเขตพื้นที่การวิจัย รวมทั้งการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 23 รูป/คน รวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญอันเป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับงานพุทธศิลปกรรมล้านนา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ตรงประเด็น และเป็นเนื้อหาคือที่สำคัญ ในการนำมาเชื่อมโยงประสานกับข้อมูลด้านอื่นๆที่จะทำให้เกิดมิติที่ลึกซึ้งของฐานข้อมูล เพราะเป็นข้อมูลที่ได้จากกลุ่มประชากรแบบเจาะจงทั้งด้านวิชาการแนวคิด คติความเชื่อหลักปรัชญาในการสร้างสรรค์ รวมทั้งเป็นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลในสถานที่วิจัยจากสมาชิกกลุ่มชุมชนโดยตรง โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาปฏิบัติเชิงวิเคราะห์ผสมผสานข้อมูลรวมทั้งหมด เพื่อให้เกิดข้อสรุปการทำงานในการสร้างสรรค์ลวดลายพุทธศิลปกรรมล้านนาสู่ชุมชนวัดสามขากับการบำบัดตามลำดับของวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยนี้

เมื่อได้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์อันเกิดจากฐานข้อมูลทั้ง 3 ส่วนที่สำคัญข้างต้นแล้ว จะนำมาสู่กระบวนการรวบรวมเรียบเรียง เพื่อนำไปสู่การทำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการของการทำระเบียบวิธีวิจัยที่เป็นเป้าหมายของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ

ก) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analytic) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้ว ไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นเหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ในขั้นแรกผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเพียงพอของข้อมูล ข้อมูลที่ได้สามารถตอบปัญหาของการวิจัยหรือไม่ หากผู้วิจัยพบว่าได้ข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจะตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลอีกครั้ง โดยการสร้างบทสรุปและการพิสูจน์บทสรุป เป็นการนำแนวคิดทฤษฎีงานวิจัยต่าง ๆ ทางวิชาการ มาสร้างเป็นบทสรุปร่วมกับข้อมูลที่เชื่อถือได้อีกครั้งหนึ่ง โดยเน้นความเชื่อมโยง เพื่อนำไปสู่การพิสูจน์ที่เป็นรูปธรรมและตรงต่อข้อเท็จจริงที่ปรากฏ

ข) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มุ่งเน้นการวิเคราะห์จากแบบประเมินผล ใน 2 ช่องทาง คือ การประเมินผลเทียบกับฐานข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านงานพุทธศิลปกรรม กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มศิลปินและช่างผู้สร้างสรรค์ กลุ่ม สมาชิกชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย และผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เพื่อประเมินความถูกต้องของเนื้อหา ประโยชน์ในการใช้ และประเมินผลจากความสัมฤทธิ์ผลจากการติดตามผลภายหลังการปฏิบัติการสร้างสรรค์ลวดลายพุทธศิลปกรรมล้านนา เพื่อวิเคราะห์ผลเป็นองค์ความรู้เชิงวิชาการโดยการแบบการสนทนาแบบกลุ่ม รวมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมโดยการเข้าไปร่วมทำกิจกรรมการก่อสร้างงานพุทธศิลป์ล้านนาในเขตพื้นที่การวิจัย และไม่มีส่วนร่วมคือการติดตามข้อมูลข่าวสารจากการสื่อสารในด้านต่างๆ เช่นข่าวจากการประชาสัมพันธ์หน่วยงานราชการ การออกอากาศ ทางสื่อ

โทรทัศน์ วิทยุ การแสดงงานพุทธศิลป์หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานพุทธศิลป์ล้านนา เช่นการประกอบพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูลเน้นการศึกษาวิเคราะห์ทั้ง ข้อมูลด้านเอกสาร (Documentation) ข้อมูลเชิงการวิจัยภาคสนาม (field research data) และข้อมูลเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory operational information) ในการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลหลักที่สำคัญ เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์ข้อมูลการนำเสนอผลการศึกษาและการวิเคราะห์ตามประเด็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ 3 ประเด็น คือ

- 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของลวดลายพุทธศิลปกรรมล้านนา
- 2) เพื่อศึกษาคติความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

- 3) เพื่อบูรณาการลวดลายพุทธศิลปกรรมล้านนากับการบำบัดชุมชน

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Presentation of the Research Results)

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ ข้อมูลเอกสาร (Documentation) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) และเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) นำมาวิเคราะห์ผสมผสานกับข้อมูลเชิงการวิจัยภาคสนาม (field research data) และข้อมูลเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory operational information) ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) สนทนา (Focus Discussion) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแบบไม่มีส่วนร่วม (Participant Observation and non-participant Observation) อันเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อผ่านกระบวนการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นที่สำคัญดังกล่าวข้างต้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจะทำให้ได้ข้อมูลสรุปของการศึกษาวิจัย และจะเรียบเรียงให้เป็นเนื้อหาเชิงวิชาการ เป็นลักษณะของเนื้อหาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Content Analysis) เพื่อนำเสนอเป็นข้อมูลการวิจัยที่มีลักษณะเป็นรูปแบบเชิงวิชาการด้านข้อค้นพบ องค์ความรู้และพัฒนาเป็นบทความวิจัยในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบของลวดลายพุทธศิลปกรรมล้านนา พบว่า พุทธศิลป์ของล้านนาคยุคทองนั้น มีพัฒนาการสู่ยุคที่เจริญรุ่งเรืองอย่างสูงสุดในพุทธศตวรรษที่ 19 ช่วงรัชกาลที่ 6 ถึง รัชกาลที่ 9 ของราชวงศ์มังราย รัชกาลพระเจ้าติโลกราช (Ongsakul, 2014) เพราะมีองค์ประกอบของความรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาอย่างสมบูรณ์ทุกด้าน พื้นที่เป้าหมายของงานวิจัยบ้านสามขา อ.แม่ทะ จ.ลำปางยังมีประวัติศาสตร์ชุมชนมีเรื่องราวที่เนื่องด้วย“ตีบปาละ” ซึ่งเป็นบรรพชนของชุมชนเป็นนักรบผู้กล้าแห่งล้านนาที่ร่วมกันกับเจ้าหนานทิพช้าง วีรบุรุษของเมืองลำปาง ต่อสู้เพื่อเอกราชของอาณาจักรล้านนาจากการถูกพม่ายึดครองซึ่งนับเป็นประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับยุคอาณาจักรล้านนาเป็นประเทศราชขึ้นตรงกับรัตนโกสินทร์ตั้งแต่

พ.ศ. 2317 ถึงปัจจุบัน (Meechubot, 2013) เกี่ยวข้องกับกับคุณค่าโบราณสถานของงานพุทธศิลปกรรมยุคทองโดยตรงคือวัดพระธาตุลำปางหลวง (Sutthitham, 1994) ลวดลายที่นำมาประดับตกแต่ง มีอยู่ 2 ลักษณะคือ ลวดลายที่ได้รับอิทธิพลจากช่างหลวงส่วนกลาง ลายในกลุ่มนี้ ได้แก่ ลวดลายที่เป็นลายกนกต่าง ๆ ส่วนลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เด่นชัดบ่งบอกถึงศิลปกรรมล้านนาโดยแท้ คือ เป็นลักษณะลวดลายกึ่งธรรมชาติกึ่งประดิษฐ์ ซึ่งเป็นวิธีการของจิตรกรรมไทยแบบประเพณีผสมผสานกับแบบไทยใหญ่หรือพม่าคือลวดลายดอกบัวแบบพินัยักษ์ ในการบูรณะวัดสามขาจึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องและเป็นที่ยอมรับในทุกๆด้านของสมาชิกชุมชน ในการนำงานพุทธศิลปกรรมล้านนาที่นำไปใช้ในชุมชนบ้านสามขาครั้งนี้ จะเกิดคุณค่าประสิทธิผลสูงสุดเพื่อการบำบัดบรรเทาทุกข์ทั้งด้านการสร้างวิหารและงานสร้างลวดลายพุทธศิลปกรรม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาคติความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า ประชากรทั้งหมดนับถือพระพุทธศาสนาทั้งหมด มีประวัติศาสตร์ชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับคติความเชื่อและวัฒนธรรมแบบสังคมชนบประเพณีจารีตของล้านนาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ของอาณาจักรล้านนาเดิมคือวัดพระธาตุลำปางหลวงที่เป็นแหล่งรวมงานศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมล้านนาที่มีคุณค่ายิ่ง (Damrihkul, 2004) จารึกหลักที่ 2 ระบุปี พ.ศ. 2039 เจ้าหมื่นคำเป็กได้บูรณะวัดแห่งนี้เป็นพุทธศิลปกรรมที่มีคุณค่าของช่างล้านนาคือของ บูหุ่มด้วยทองจังโก หรือ จังโกฏฐิ ดุนลวดลาย ทั้งรูปดอกบัว ประจำ ยาม เครื่องเถาแบบล้านนาและปิดด้วยทองคำเปลวทั้งองค์ตามแบบประเพณีนิยม หรือเป็นศิลปะล้านนาคือของ (Sutthitham, 1994)

สมาชิกในชุมชนมีความสนิทสนมและรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งพึ่งพาอาศัยกันแบบเครือญาติ มีวิถีการดำเนินชีวิตและอาชีพหลักส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำนา ทำไร่ แบบพึ่งพาธรรมชาติและป่าชุมชน จึงก่อให้เกิดความสำนึกต่อสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมของชุมชน มีการประกอบพิธีกรรมทั้งด้านการดำรงชีวิต การทำพิธีสืบชะตาป่า พิธีเลี้ยงผีอารักษ์อาแก้ว หรือการเลี้ยงผีขุนน้ำ และในด้านความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ประเพณีการทานหัวหิงไฟพระเจ้า ประเพณีตานไม้ค้ำสะหลี หรือถวายทานไม้ค้ำตันพระศรีมหาโพธิ์ พิธีฟังธรรมมังฉาพญาปลาช่อน การสร้างงานพุทธศิลปกรรมล้านนาที่สัมพันธ์และเกิดจากคติความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนจึงเชื่อว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขทำให้ความทุกข์ในด้านต่างๆได้รับการบรรเทาและบำบัดเชิงกายภาพ จิตใจ เกิดการยอมรับ ภาคภูมิใจ และยังทำให้รู้สึกถึงคุณค่าอันสูงส่งอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 บูรณาการลวดลายพุทธศิลปกรรมล้านนากับการบำบัดชุมชน พบว่า การวางแผนงานกับพระสงฆ์ ผู้นำสังคมชุมชนบ้านสามขาเพื่อนำพุทธศิลปกรรมล้านนามาสร้างสรรค์ส่งผลในด้านการบำบัดชุมชนนั้น มีปัจจัยด้านต่างๆคือ ปัจจัยด้านความเชื่อศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อสร้างงานพุทธศิลปกรรมในล้านนา (Phrakru Teerasutaphot (Sanga Chaiyawong), 2014) สถานที่ตั้งชุมชนเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของอาณาจักรและบรรพบุรุษสำคัญของชุมชน (Kiatnakin, 1999) ปัจจัยด้านสังคม ประเพณี ความเป็นสังคมจารีตมีระบบทางวัฒนธรรมที่มีพื้นฐานอย่างเข้มแข็งทางพระพุทธศาสนา ปัจจัยด้านชาติพันธุ์วรรณาชุมชนมีความภาคภูมิใจและเชื่อมั่นศรัทธาในความเป็นชาติพันธุ์ล้านนาเพราะประวัติศาสตร์

ของชุมชนคือ “ตีบปาละ” ซึ่งเป็น 1 ใน 4 นักรบผู้กล้าแห่งล้านนาที่ร่วมรบกับเจ้าพระยาสุละวะฤาไชยสงคราม กู้อิสราภาพจากพม่าและปกครองเมืองลำปางเป็นต้นตระกูล ณ ลำปาง ณ ลำพูน และเชื้อเจ็ดตน (Sutthitham, 1994) การนำลวดลายพุทธศิลป์ที่งดงามทรงคุณค่าเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ชุมชนจึงมีความสัมพันธ์กัน ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเป็นการบูรณาการเชิงวิทยาศาสตร์ที่ได้เรียนรู้ถึงภาพลักษณ์ของความแข็งแรง ทนสมัย (Saisingh, 2011) มีแบบอย่างในงานพุทธศิลป์กรรมล้านนาชั้นครู องค์ประกอบสำคัญเหล่านี้จึงส่งผลให้เป็นข้อสรุปในการสร้างสรรค์ลวดลายพุทธศิลป์กรรมล้านนาเพื่อให้ส่งผลในด้านการบำบัดในการสร้างเสริมความสุขหลักพละ 5 คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา (Thai Tripitakas: 22/308/409) เพื่อมีทุกข์เกิดขึ้น คนทั้งหลายต้องหาแนวทาง คือความ “ศรัทธา” จะทำให้เกิดหลักที่จะยึดถือ การมี “วิริยะ” จะเกิดความเพียรในการแสวงหาทางดับทุกข์ “สติ” จะทำให้เห็นหนทางที่ถูกต้อง “สมาธิ” จะยิ่งทำให้มีความตั้งมั่นในการแก้ไขปัญญา และ “ปัญญา” จะสามารถแก้ไขและบำบัดทุกข์ได้อย่างแท้จริง เพราะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีเป้าหมายเพื่อบำบัดทุกข์ของสรรพสัตว์อย่างแท้จริง

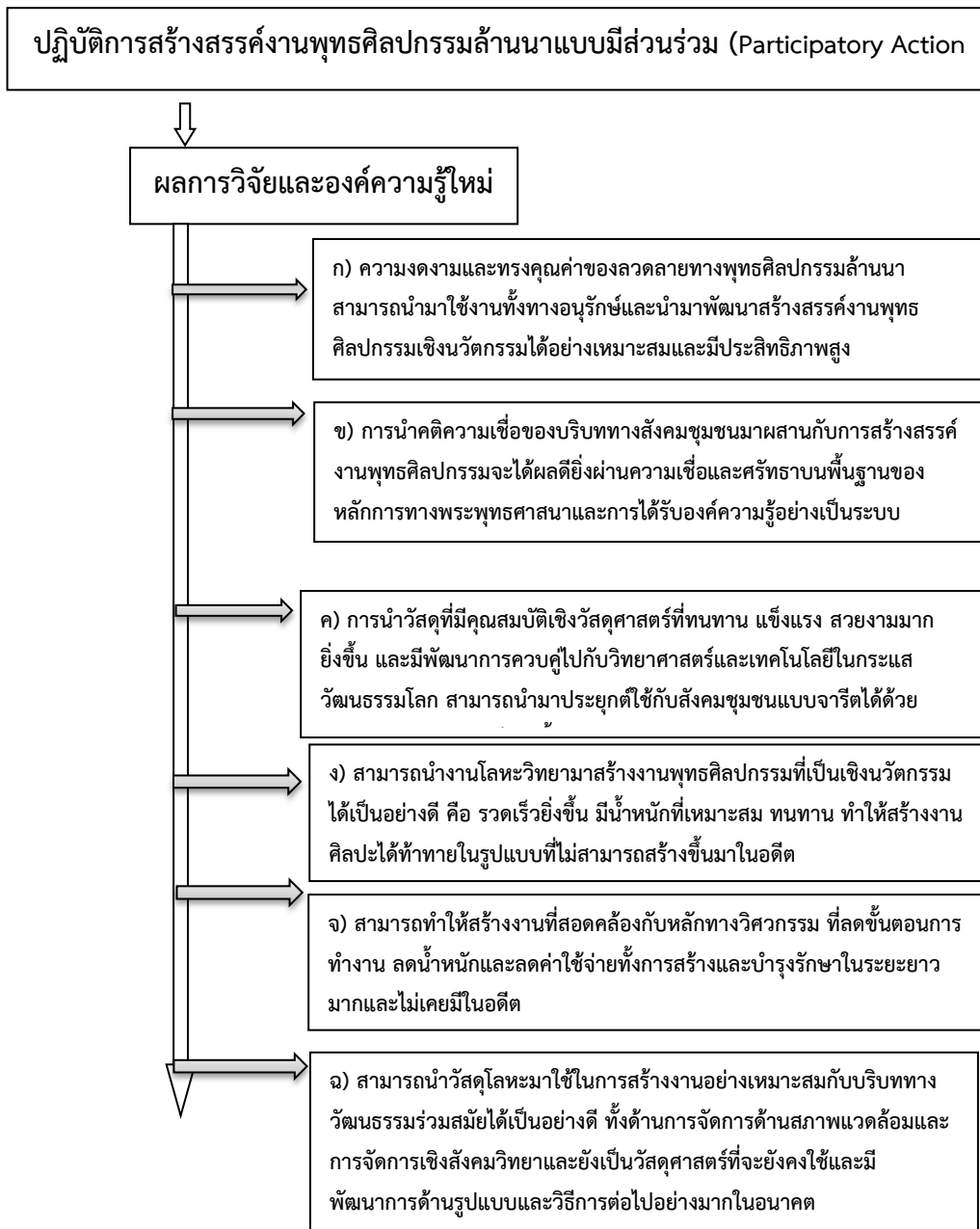
องค์ความรู้ใหม่

จากการลงพื้นที่และทำการวิจัยและปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทำให้เกิดข้อสรุปเป็นข้อมูลข้อค้นพบและเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สัมพันธ์และสอดคล้องกันของวัตถุประสงค์เป็นบทสรุปทั้ง 3 ประเด็น ที่สามารถอธิบายขั้นตอนการศึกษาและสร้างสรรค์งานและกระบวนการเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ดังนี้ 1) เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของงานพุทธศิลป์กรรมล้านนาที่ทรงคุณค่าเกิดขึ้นในอดีตมีภาพลักษณ์ที่งดงามอันเกิดจากองค์ประกอบที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้มาอย่างยาวนาน ได้รับการสืบทอดและนำมาใช้ในลักษณะต่างๆรวมทั้งงานพุทธศิลป์กรรมล้านนายังเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของสังคมชุมชนบ้านสามขา สอดคล้องกับทางวัฒนธรรมของสังคมชุมชนเป้าหมายทุกด้านทำให้เกิดการยอมรับในการใช้เป็นแนวทางการสร้างสรรค์งานพุทธศิลป์กรรมล้านนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่สู่ชุมชนเชิงบำบัดได้อย่างดียิ่ง 2) เมื่อศึกษาวิเคราะห์ทัศนคติความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนบ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่าคติทางสังคมชุมชนมีพื้นฐานแบบสังคมแบบจารีตมีความเกี่ยวข้องของสมาชิกชุมชนแบบเครือญาติและเมื่อวิถีการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเองและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการพึ่งพิงป่าและมีรูปแบบของชาวบ้านชนบทที่ใช้แนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง 3) ชุมชนมีความเชื่อและศรัทธาต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งหมดและมีวัดเป็นศูนย์กลางกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมชุมชนและมีรากฐานทางสังคมประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนที่ผสมผสานทั้งแบบพุทธพราหมณ์และผีอันเป็นรูปแบบที่ส่งผลสะท้อนในการนำศาสตร์ต่าง ๆ ตามคติความเชื่อมาประสานกับความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผ่านการเรียนรู้และความแข็งแกร่งด้านสายสัมพันธ์จึงเกิดการยอมรับได้เป็นอย่างดีเมื่อผลการสร้างสรรค์บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสังคมชุมชนทุกประการ

ผลการวิจัยพบว่าการประเด็นข้อค้นพบทั้ง 3 ประการดังกล่าวมาเป็นข้อมูลขององค์ความรู้ที่ค้นพบจากการศึกษาวิจัยนำมาบูรณาการสร้างสรรค์ลวดลายพุทธศิลป์กรรมล้านนากับการบำบัดชุมชนด้วยหลักพละ

5 ที่กระบวนการวิเคราะห์และสร้างสรรค์เป็นลำดับนั้นส่งผลให้การพิจารณาหลักการหลักการสำคัญต่างสามารถประสาน สอดคล้องกับมิติทางสังคมในทุกด้านทำให้การบูรณาการลวดลายพุทธศิลป์ที่สร้างสรรค์ขึ้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ เกิดผลกระทบที่ดีและความสัมฤทธิ์ผลในด้านที่เกิดการยอมรับของสมาชิกของชุมชนบ้านสามขา สมาชิกชุมชนได้รับผลทั้งด้านชุมชนบำบัดตามหลักทางพระพุทธศาสนาในการสร้างเสริมความสุข คือหลักพระ 5 คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา เกิดประสิทธิผลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการรวมทั้งสมาชิกของสังคมชุมชนเกิดการยอมรับและมีส่วนร่วมในกระบวนการต่างๆตั้งแต่เริ่มต้น มีการประสานความต้องการและข้อมูลกับทีมงานวิจัยโดยตลอดรวมทั้งเกิดสำนึกการยอมรับแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เมื่อสร้างสรรค์ลวดลายพุทธศิลป์แล้วเสร็จ มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมต่างๆและยังยอมรับให้เป็นศูนย์กลางของสังคมชุมชนอย่างแท้จริง โดยจะเห็นได้ว่าสมาชิกในชุมชนยังคงประกอบศาสนกิจต่างๆในโอกาสและการทำประเพณีสำคัญต่างๆทางพระพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วยสำนึกที่ดียังมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของและเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์สร้างสรรค์งานพุทธศิลป์ตามวัตถุประสงค์ทั้งของชุมชนและการวิจัยนี้

จากข้อสรุปอันเกิดจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ข้อค้นพบสามารถนำเสนอในรูปแบบแผนภูมิองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการศึกษาวิจัยดังนี้.



แผนภูมิที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อค้นพบจากผลการศึกษาวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้ พุทธศิลป์ล้านนาได้รับการสืบทอดและนำมาใช้อย่างต่อเนื่องนับจากอดีตนั้นยังคงเป็นศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนาที่สร้างสรรค์ขึ้นด้วยหลักการพุทธปรัชญาอย่างสมบูรณ์ผลงานที่ปรากฏทั้งในรูปแบบของสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และอื่นๆ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า วิเคราะห์องค์ประกอบของลวดลายพุทธศิลป์กรรมล้านนาผลงานที่แสดงถึงภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์ที่นำภาคภูมิใจเป็นเอกลักษณ์ที่งดงามของชาติ สอดคล้องกับ

แนวคิดการสร้างงานพุทธศิลป์ประเภทรูปเคารพก่อสร้างเจดีย์ 4 ประเภทในพระพุทธศาสนา คือ อุเทสิกเจดีย์ (Worayangkun, 2002) การสืบทอดงานช่างพุทธศิลป์ ภายในวัดของล้านนามีความมุ่งหมายในการเรียนรู้ในด้านต่างๆ (Suttakhet, 2009)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ศีษาคติความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชน มีรากฐานของคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในด้านอานิสงส์ในการสร้างศาสนวัตถุเชื่อว่าก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อตนเอง และสมาชิกของสังคมชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ PhrakruTeerasutaphot (SangaChaiyawong), (2014) สอดคล้องกับหลัก“มัชเชนธรรมเทศนา หลักธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี ในสารณียธรรม 6”เนติปกรณ: ทหารที่1 เทศนาทหาร (Noppakhun, 2001) สอดคล้องกับแนวคิดด้านศิลปกรรมจะมีคุณค่าที่กว้างขวางออกไปก็ต่อเมื่อมีผู้ชมที่เข้าถึงสุนทรียธาตุ 2 ส่วนได้แก่สุนทรียธาตุอันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้และส่วนในโลกที่เป็นไปได้ของตน (Bunchua, 1979)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า บุรณาการลวดลายพุทธศิลป์ล้านนากับการบำบัดชุมชนสังคมชุมชนบ้านสามขามมีพระพุทธศาสนาเป็นวิถีการดำเนินชีวิตเป็นศูนย์กลางทางจิตใจการสร้างลวดลายดอกบัวตามแบบพุทธศิลป์ล้านนาเป็นการนำปัจจัยด้านต่างๆ มาบูรณาการเข้ากับศิลปกรรมปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้งและประวัติศาสตร์ของบรรพบุรุษสำคัญของชุมชนความสัมพันธ์ระหว่างความเปลี่ยนแปลงในทางศิลปะวิชาการกับปริมณฑลทางวัฒนธรรมที่กว้างกว่าจะนำไปสู่การขยายตัวทางวัฒนธรรมเข้าไปสู่ทุก ๆ ปริมณฑลของชีวิตทางสังคม จนกล่าวได้ว่าทุกสิ่งในชีวิตทางสังคมของเราล้วนมีลักษณะเชิงวัฒนธรรมทั้งสิ้นสอดคล้องกับ Fredric (1992) ปัจจัยด้านสังคม ประเพณี สังคมจึงจะพัฒนาได้อย่างสมบูรณ์อย่างยั่งยืน หลักธรรมจักร 4 ในข้อที่ว่า “ปฏิรูปเทสวาสะ การอยู่ในถิ่นหรือประเทศที่เหมาะสม (Thai Tripitakas: 21/31/50) สุนทรียศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิชาการ และศิลปะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจต่อสภาพแวดล้อมของการปัจจัยที่ส่งเสริมในการสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างมีประสิทธิภาพ (David, 1990) อาณาจักรล้านนาในด้านประวัติศาสตร์ศิลปะและสถาปัตยกรรมของล้าน สังคมวัฒนธรรม ยุคสมัยต่างๆ โดยคัดเลือกผลงานทางสถาปัตยกรรมในพุทธศาสนาที่เป็นขึ้นยอดเยี่ยมในแต่ละยุคสมัยมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่า รวมถึงการนำเสนอรูปแบบของพุทธศิลป์ล้านนาที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้และการปรับปรุง และใช้งานในรูปแบบอื่นๆ (Sthapitanonda, 2016) ปัจจัยด้านชาติพันธุ์วรรณนาสมาชิกในชุมชนมีความภาคภูมิใจกระทำระหว่างมนุษย์กับสังคม ผ่านสัญลักษณ์โดยเฉพาะภาษาเป็นสื่อสำคัญในการติดต่อทำให้มีความผูกพันและสัมพันธ์กันจนสร้างเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆในสังคมขึ้น (Wannasiri (Phonwattana), 2007) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ความสำคัญของการออกแบบ การออกแบบเป็นการให้คุณค่าต่อพื้นที่ว่างและความเป็นอยู่ของมนุษย์ การออกแบบที่มีคุณค่ามิได้อยู่ที่เพียงความงามและประโยชน์ใช้สอยเท่านั้น แต่ผู้ออกแบบยังต้องตระหนักถึงผลลัพธ์และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมในภายภาคหน้า งานออกแบบที่ดีจะต้องคำนึงถึงความยั่งยืนของโลกเป็นสำคัญ สอดคล้องกับทฤษฎีความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม (Cultural Progress Theory) หมายถึง การนำเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ และเทคนิควิธีในการใช้เครื่องมือเครื่องใช้เหล่านั้นมาใช้

อย่างเหมาะสมกับบริบทร่วมสมัย (Cummings and Tettoni, 2006) การส่งผลต่อการบำบัดหมายถึง การใช้งานพุทธศิลป์ในการสร้างเสริมความสุข (Happleness) ของผู้ร่วมกิจกรรมตามหลักพละ 5 คือ ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา (Thai Tripitakas: 22/308/409) โดยปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งประวัติศาสตร์ชุมชนที่ตั้งชุมชน จำนวนประชากร ขนาดพื้นที่ สภาพทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนคติความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา โดยหลักการดังกล่าวสัมพันธ์กับแนวคิด เรื่อง “Ecotherapy” คือรูปแบบแห่งกิจกรรมที่ส่งผลต่อการบำบัดมนุษย์และสังคม (S.A., 1990)

สรุป

งานพุทธศิลป์กรรมล้านนาที่ทรงคุณค่าเกิดขึ้นในอดีตมีภาพลักษณ์ที่งดงามอันเกิดจากองค์ประกอบที่ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้มาอย่างยาวนาน และยังเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของสังคมชุมชนบ้านสามขา

ในด้านคติความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนมีพื้นฐานแบบสังคมแบบจารีตสมาชิกชุมชนสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ วิธีการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเองและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการพึ่งพิงป่าแบบชาวบ้านชนบทที่ใช้แนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ชุมชนมีความเชื่อและศรัทธาต่อหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งหมดและมีวัดเป็นศูนย์กลางกิจกรรมต่างๆ

การบูรณาการลวดลายพุทธศิลป์กรรมล้านนากับการบำบัดชุมชนที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์และสร้างสรรค์เป็นลำดับนั้นส่งผลให้สามารถประสานสอดคล้องกับมิติทางสังคมในทุกด้านทำให้ลวดลายพุทธศิลป์กรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ เกิดผลกระทบที่ดีและความสัมฤทธิ์ผลในด้านที่เกิดการยอมรับของสมาชิกของชุมชนบ้านสามขา ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ลวดลายที่นำมาประดับตกแต่ง มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ลวดลายที่ได้รับอิทธิพลจากช่างหลวงส่วนกลาง ลายในกลุ่มนี้ ได้แก่ ลวดลายที่เป็นลายกนกต่าง ๆ ส่วนลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เด่นชัดบ่งบอกถึงศิลปกรรมล้านนาโดยแท้ คือ เป็นลักษณะลวดลายกึ่งธรรมชาติ กึ่งประดิษฐ์ ซึ่งเป็นวิธีการของจิตรกรรมไทยแบบประเพณีผสมผสานกับแบบไทยใหญ่หรือพม่าคือลวดลายดอกบัวแบบพินัยักษ์ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้คือการนำรูปแบบของลวดลายต่างๆเพื่อนำไปใช้ในบริบททางชุมชนต่างๆควรคำนึงถึงพื้นฐานทางอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์และความเหมาะสมสอดคล้องด้านคุณค่าที่จะปรากฏในการนำไปใช้งานอย่างจริงจัง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ลวดลายพุทธศิลปกรรมล้านนายังเกี่ยวข้องในด้านสำนึกทางประวัติศาสตร์ของชุมชน มีความเหมาะสมและสอดคล้องและเป็นที่ยอมรับในทุกๆด้านของทั้งสมาชิก ผลงานลวดลายทางพุทธศิลปกรรมล้านนาที่นำไปใช้สู่ชุมชนบ้านสามขา จะเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการใช้เป็นหลักการบำบัดบรรเทาทุกข์แก่สมาชิกชุมชน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนั้นการคำนึงถึงคติ ความเชื่อและหลักความศรัทธาของสังคมชุมชนเป็นประเด็นสำคัญ และการคำนึงถึงหลักการสร้างสรรค์ชิ้นงานต่างๆควรคำนึงถึง เทคนิควิธีการ วัสดุศาสตร์และปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลเช่น ความเจริญทางเทคโนโลยีและสะท้อนการจัดการโดยพิจารณาอย่างเป็นระบบที่ครอบคลุมมิติด้านต่างๆทางสังคมที่มีความสำคัญในแต่ละชุมชนตามสภาพการณ์ที่แท้จริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า วิธีบูรณาการสร้างสรรค์ลวดลายพุทธศิลปกรรมล้านนาเพื่อให้ส่งผลในด้านการบำบัดในการสร้างเสริมความสุขตามหลักพละ 5 โดยปัจจัยที่สำคัญคือด้านความเชื่อทางพระพุทธศาสนา, ภูมิศาสตร์ที่ตั้ง,สังคมประเพณี, ชาติพันธุ์ และเทคโนโลยี ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการ ดังนี้ โดยการนำปัจจัยที่สัมพันธ์และสอดคล้องทั้งด้านหลักการทางพระพุทธศาสนานำมาประยุกต์ใช้เพื่อการสร้างสรรคเชิงนวัตกรรมที่เหมาะสมมาพิจารณาในการสร้างสรรค์งานทางพุทธศิลปกรรมเพื่อเป็นการสนับสนุนด้านการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคมชุมชนขององค์กรหรือสถาบันทางพระพุทธศาสนา ระดับส่วนกลาง ภูมิภาคและท้องถิ่น รวมทั้งใช้กำหนดเป็นรูปแบบและหลักสูตรการศึกษา หรือองค์ความรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อนำไปใช้ในองค์กรและสถาบันการศึกษาในระดับที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1. การศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้พุทธศิลปกรรมเชิงปฏิบัติกับการประยุกต์เชิงทดลองใช้ในด้านรูปแบบและเทคนิค วิธีการ และวัสดุต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามยุคสมัยพัฒนารูปแบบเพื่อตอบสนองกลไกทางสังคมในด้านการแก้ไขปัญหาการใช้งานพุทธศิลปกรรมเฉพาะกลุ่มด้วยวิธีวิทยาที่เป็นแนวทางเชิงนวัตกรรม

References

- Bunchua, K. (1979). *Philosophy of Art*, Bangkok: Thaiwattanapanich.
- Cheyakiwong, U. (2007). *King Mangrai the Great. (Phaya Mangrai the Great)*. Bangkok: Wisdom Publishing House.
- Cummings, J., & Tettoni, L. (2006). *Lanna Renaissance*. Chiang Mai Thailand: Dara Dhevi hotel Co.Ltd.
- Damrihkul, S. (2004). *History and Art of Hariphunchai*, Bangkok: DanSutthaPrinting.
- Fredric, J. (1992). *Postmodernism or the Cultural Logic of Late Capitalism*, United States of America: Duke university Press.

- Kotsupho, P., Sriwichailamphan, T., & Sang-Chuto, V. (2014). Transferring Lanna arts and culture wisdom to society by local wisdom holders (The Parting and Teaching of Art and Culture, in the Tradition of Lan na Wisdom to Society by local Scholars). Chiang Mai: Noppaburi Chiang Mai Publishing.
- Kiatnakin, S. (1999). *“The relationship between the value of art and the formation of attitudes towards Self and Community Relations”* (Doctoral Dissertation). Chulalongkorn University. Ayutthaya.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.
- Meechubot, W. (2013). *Lord of the North and the legend of love of Mameia*, Bangkok: A.P.Graphic Design and Printing.
- Noppakhun, K. (2001). *“Nettipakon Translation and Nettisarathpani”*. Bangkok: Thipwisut Printing Ltd.
- Ongsakul, S. (2014) *King of Lanna Chiang Mai*. Chiang Mai: Wanida Printing.
- Phrakru Teerasutaphot (Sanga Chaiyawong) (2014). *“Analysis of faith in Buddhism that influences the creation of Buddhist art in Lanna”*, (Doctoral Dissertation). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Chiang Mai.
- Pinngen, C. (2009). *Chakkawanthipanee: Model of Lanna Buddhist Thought*, (Chiang Mai: Research Institute Society, Chiang Mai University.
- Rojanasathien, B. (2005). *Legend of Thai architecture 2*. Bangkok: Bangkok Printing Company.
- Saisingh, S. (2011). *Buddhapatima the power of faith*. Bangkok: Matichon.
- Sukhasawat, S., & Penth, H.(2007). *Buddhist art in the Sihlabhikkhu sect, 1900-2100, study from the Sihing Buddha and Buddha images that have Inscriptions in Thailand (Emphasis on Lanna)*. Bangkok: October Printing House.
- Sthapitanonda, N. (2016). *Architecture of Lanna to Commemorate the 720th Anniversary of Chiang Mai Cit*. Bangkok: Li-Zenn Publish.
- Sunchan, I., & Rueangdet, P.(Brahmin Nara Suthamphi) (2016). *Mahathat Chedi*, 2nd edition, Bangkok: Rueankaew Printing Ltd.
- Sutthitham, S. (1994). *Important Buddha relics and the tradition of ascending Phra That Lanna*. Bangkok: Sophon Printing.

- Suttakhet, T. (2009). *“Inheritance of Lanna Buddhist Arts: A Case Study of Wat Saen Mueang Ma Luang (Hua Khuang) Province Chiang Mai”*, (Master’s Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Chiang Mai.
- S. A., (1990). "Protest and thrive: The relationship between global responsibility and personal empowerment". *The New England Journal of Public Policy, Special issue (April, 1990)*, 163
- Thepsingh, P. (2005). *Asian Art*. Bangkok: Active Print Company Limited.
- Tingsanchalee, C. (2012). *Sattamahasathan, the life history of the Buddha Time of enjoyed liberation, and Indian and Southeast Asian arts*. Bangkok: Dan Suttha Printing.
- Wannasiri, N. (2007). *Anthropology, Society and Culture*, Bangkok: ThanaPress.
- Worayangkun, P. (2002). *Thai Dhamma Way*. Bangkok: Artley Press.